Projekt podstawy programowej dla szkoły branżowej I stopnia

HISTORIA

Przedmiot historia w branżowej szkole I stopnia obejmuje dzieje od starożytności po współczesność. Dominują zagadnienia z historii ojczystej, zwłaszcza najnowszej, natomiast zagadnienia z historii powszechnej zostały ograniczone do najważniejszych problemów cywilizacyjnych i kulturowych. Ważnym elementem edukacji jest natomiast historia regionalna i lokalna.

Głównym celem podstawy programowej w zakresie przedmiotu historia jest przygotowanie uczniów do rozumienia współczesnych zjawisk politycznych, społecznych, gospodarczych i kulturowych. Przedmiot służy również kształtowaniu postaw patriotycznych i obywatelskich oraz rozwijaniu i umacnianiu poczucia przynależności do wspólnot: lokalnej, regionalnej, narodowej, państwowej oraz europejskiej.

Podstawa programowa daje nauczycielowi swobodę w doborze szczegółowych treści i metod kształcenia. Główny nacisk kładzie natomiast na kształcenie umiejętności historycznych, zwłaszcza: dostrzeganie związków przyczynowo-skutkowych między przeszłością a współczesnością, krytyczną analizę i interpretację źródeł historycznych, formułowanie i uzasadnianie opinii dotyczących wydarzeń i procesów historycznych oraz tworzenie narracji historycznej. W realizacji wymagań ogólnych szczególną rolę powinny odgrywać źródła i mapy historyczne, a także doświadczenia edukacyjne indywidualne i grupowe.

ZAKRES PODSTAWOWY

Cele kształcenia – wymagania ogólne

1. Pogłębienie i poszerzenie wiedzy uczniów o przeszłości (faktów, wydarzeń i procesów historycznych) wyniesionej ze szkoły podstawowej, potrzebnych dla

zrozumienia mechanizmów politycznych, społeczno-gospodarczych i kulturowych w przeszłości oraz dostrzegania ich wpływu na współczesność.

2. Rozwijanie umiejętności historycznych, zwłaszcza dostrzegania zmienności i dynamiki w dziejach, związków przyczynowo-skutkowych oraz krytycznej analizy i interpretacji przekazów pochodzących z różnych źródeł historycznych.
3. Rozwijanie zainteresowania historią jako dziedziną wiedzy służącą samorealizacji oraz rozumieniu współczesnego świata i własnego otoczenia.
4. Wzmocnienie poczucia przynależności do wspólnot: europejskiej, narodowej i państwowej oraz regionalnej i lokalnej.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe dotyczące wiedzy i umiejętności

I. Historia a współczesność

Uczeń:

1) wyjaśnia, czym jest historia, oraz rozróżnia źródła wiedzy historycznej i na wybranych przykładach ocenia ich przydatność i wiarygodność w procesie wyjaśniania przeszłości;
2) identyfikuje i interpretuje przejawy obecności historii w kulturze i w przestrzeni publicznej, w tym miejsca pamięci, oraz uzasadnia ich znaczenie dla budowania patriotyzmu i poczucia przynależności do wspólnot: lokalnej, regionalnej, państwowej, europejskiej.

II. Dziedzictwo starożytności w kulturze europejskiej

Uczeń:

1) omawia przykłady osiągnięć cywilizacji starożytnych i ocenia ich znaczenie w dziejach człowieka, w tym dla współczesności;
2) opisuje genezę i etapy rozwoju chrześcijaństwa w starożytności oraz ocenia jego znaczenie dla kultury europejskiej.

III. Europa w średniowieczu

Uczeń:

1) na wybranych przykładach porównuje kręgi kulturowe: łaciński, bizantyjski i arabski oraz ocenia ich wpływ na kulturę Europy;

2) na wybranych przykładach wyjaśnia uniwersalizm kultury średniowiecza i ocenia jej znaczenie dla współczesności.

IV. Polska w średniowieczu

Uczeń:

1) wykorzystując źródła i mapy, wyjaśnia uwarunkowania powstawania państwa polskiego z uwzględnieniem roli chrystianizacji;

2) ocenia dokonania Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego w zakresie polityki wewnętrznej i zagranicznej;

3) przedstawia okoliczności zawarcia unii w Krewie i ocenia jej znaczenie dla Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego, uwzględniając stosunki polsko-krzyżackie do XV w.

V. Europa i świat w czasach nowożytnych

Uczeń:

1) wykorzystując mapę, przedstawia główne przyczyny i kierunki ekspansji zamorskiej Europejczyków w XV–XVIII w. oraz ich najważniejsze konsekwencje dla Europy i dla obszarów pozaeuropejskich;

2) wykorzystując źródła i mapę, charakteryzuje główne nurty reformacji oraz wyjaśnia główne kierunki zmian w Kościele;

3) na wybranych przykładach charakteryzuje kulturę renesansu i baroku, z uwzględnieniem zabytków w swoim lub wybranym regionie;

4) wykorzystując źródła, charakteryzuje przemiany gospodarcze i społeczne w Europie Zachodniej w XVIII w., uwzględniając rewolucję agrarną i przemysłową, oraz ocenia ich wpływ na życie ludzi;

5) wykorzystując źródła, ocenia wpływ idei oświecenia na powstanie Stanów Zjednoczonych Ameryki i wybuch rewolucji francuskiej oraz na czasy współczesne.

VI. Rzeczpospolita Obojga Narodów

Uczeń:

1) wykorzystując źródła i mapy, ocenia znaczenie unii lubelskiej dla Korony i Wielkiego Księstwa Litewskiego oraz charakteryzuje ustrój polityczny Rzeczypospolitej Obojga Narodów, uwzględniając wolną elekcję oraz strukturę społeczną i wyznaniową;

2) wykorzystując źródła i mapy, ocenia skutki demograficzne, społeczne i kulturowe wojen prowadzonych przez Rzeczpospolitą w XVII w.;

3) wykorzystując źródła, charakteryzuje przemiany oświeceniowe w Rzeczypospolitej ze szczególnym uwzględnieniem roli Komisji Edukacji Narodowej, Sejmu Wielkiego i Konstytucji 3 maja;

4) wykorzystując mapę, przedstawia zasięg rozbiorów Rzeczypospolitej oraz ocenia rolę wewnętrznych i zewnętrznych przyczyn jej upadku.

VII. Losy Polaków i ziem polskich w XIX w.

Uczeń:

1) charakteryzuje politykę Napoleona Bonaparte wobec Polaków i ocenia znaczenie Legionów Polskich i Księstwa Warszawskiego dla sprawy polskiej;

2) wykorzystując źródła i mapy, porównuje genezę i następstwa powstania listopadowego i styczniowego;

3) wykorzystując źródła, porównuje sytuację społeczeństwa polskiego w poszczególnych zaborach, uwzględniając rolę autonomii galicyjskiej oraz zmiany społeczne i gospodarcze we własnym lub wybranym regionie.

VIII. I wojna światowa

Uczeń:

1) wykorzystując źródła i mapy, wyjaśnia przyczyny i charakter działań wojennych I wojny światowej, ocenia postanowienia konferencji paryskiej oraz omawia zmiany terytorialne w Europie po I wojnie światowej;
2) wykorzystując źródła i mapy, charakteryzuje sprawę polską podczas I wojny światowej, uwzględniając losy własnego lub wybranego regionu.

IX. Świat i Europa w okresie międzywojennym

Uczeń:

1) przedstawia okoliczności powstania Związku Sowieckiego i etapy kształtowania się jego systemu politycznego i gospodarczego;
2) wykorzystując źródła i mapy, wyjaśnia genezę faszyzmu i nazizmu oraz okoliczności i następstwa dojścia do władzy Hitlera w Niemczech.

X. II Rzeczpospolita

Uczeń:

1) wykorzystując źródła i mapy, wyjaśnia okoliczności odzyskania niepodległości oraz omawia proces kształtowania się granic II Rzeczypospolitej;
2) wykorzystując źródła, porównuje ustrój II Rzeczypospolitej przed przewrotem majowym i po nim;
3) wykorzystując źródła i mapy, charakteryzuje strukturę społeczną, narodowościową i wyznaniową II Rzeczypospolitej;
4) na wybranych przykładach omawia osiągnięcia gospodarcze i kulturowe II Rzeczypospolitej.

XI. II wojna światowa

Uczeń:

1) wykorzystując mapy, omawia charakter kampanii polskiej, uwzględniając atak Związku Sowieckiego na Polskę;
2) wykorzystując źródła i mapy, wskazuje przełomowe wydarzenia militarne i polityczne oraz ocenia ich znaczenie dla przebiegu wojny;
3) wykorzystując źródła, porównuje politykę okupacyjną III Rzeszy na ziemiach polskich i w Europie Zachodniej, uwzględniając Holokaust oraz postawy społeczeństw wobec polityki okupacyjnej, w tym znaczenie Polskiego Państwa Podziemnego oraz powstanie w getcie warszawskim i powstanie warszawskie;
4) wykorzystując źródła i mapy, omawia znaczenie działalności władz Rzeczypospolitej Polskiej na wychodźstwie oraz udział żołnierzy polskich w walkach na frontach II wojny światowej.

XII. Europa i świat w dobie zimnowojennych podziałów

Uczeń:

1) wykorzystując źródła i mapy, charakteryzuje skutki II wojny światowej ze szczególnym uwzględnieniem Polski oraz własnego lub wybranego regionu;
2) omawia genezę zimnej wojny i przykłady rywalizacji między mocarstwami oraz identyfikuje główne konflikty okresu zimnowojennego;
3) ocenia politykę Związku Sowieckiego wobec państw bloku wschodniego, uwzględniając powstanie węgierskie i interwencję w Czechosłowacji;
4) wykorzystując źródła i mapę, wyjaśnia genezę i charakter procesów integracyjnych w Europie oraz przedstawia ich etapy.

XIII. Polska państwem bloku wschodniego

Uczeń:

1) charakteryzuje przejmowanie przez komunistów władzy w Polsce oraz omawia postawy Polaków wobec nowej władzy;

2) charakteryzuje najważniejsze przemiany gospodarcze, społeczne i kulturowe oraz warunki życia obywateli w Polsce w latach 1945–1989, uwzględniając sytuację we własnym lub wybranym regionie;

3) wykorzystując źródła, porównuje przyczyny, charakter i skutki kryzysów społeczno-politycznych w latach 1956–1980;

4) wyjaśnia genezę i ocenia znaczenie ruchu społecznego „Solidarność” oraz omawia przyczyny i następstwa stanu wojennego, uwzględniając własny lub wybrany region.

XIV. Narodziny III Rzeczypospolitej

Uczeń:

1) charakteryzuje zmiany polityczne w Polsce w 1989 r. i ocenia ich wpływ na przemiany w Europie Środkowo-Wschodniej, uwzględniając pojęcie Jesień Narodów;

2) na wybranych przykładach omawia najważniejsze zmiany polityczne, gospodarcze i społeczne w Polsce w latach 90. XX w. i na początku XXI w., uwzględniając skutki przystąpienia do NATO i do Unii Europejskiej;

3) wykorzystując źródła, charakteryzuje wybrane przemiany gospodarcze, społeczne i kulturalne w Europie i na świecie w II połowie XX w. i na początku XXI w., uwzględniając ich wpływ na życie ludzi.

Wymagania szczegółowe dotyczące doświadczeń edukacyjnych

W ramach zajęć z historii uczeń zdobywa doświadczenia edukacyjne, które przez swój praktyczny charakter wspierają wykorzystanie wiedzy przedmiotowej. Doświadczenia edukacyjne wzmacniają kompetencje fundamentalne i przekrojowe oraz rozwijają sprawczość ucznia.

Każdy uczeń bierze udział w co najmniej trzech doświadczeniach edukacyjnych, w tym jednym grupowym.

Doświadczenia edukacyjne indywidualne. Uczeń:

1. gromadzi informacje na temat wybranej postaci historycznej, formułuje własną ocenę jej działalności i przedstawia ją w formie ustalonej z nauczycielem;

2. na podstawie zasobów cyfrowych przygotowuje prezentację samodzielnie wybranego wydarzenia historycznego i przedstawia rezultat w formie ustalonej z nauczycielem;
3. gromadzi informacje o powstaniu i rozwoju wybranego wynalazku ułatwiającego życie codzienne oraz przedstawia rezultat w formie ustalonej z nauczycielem.

Doświadczenia edukacyjne grupowe. Uczniowie:

1. planują i organizują obchody wybranej rocznicy lub święta państwowego, angażując społeczność szkolną lub lokalną oraz dostosowując formę przekazu do wybranej grupy odbiorców w formie ustalonej z nauczycielem;
2. opracowują program wycieczki historycznej, realizują ją oraz oceniają jej rezultaty w formie ustalonej z nauczycielem;
3. realizują film dokumentalny, reportaż lub podcast poświęcony wybranej samodzielnie postaci historycznej lub wydarzeniu historycznemu na podstawie zgromadzonej dokumentacji i relacji świadków oraz prezentują go w formie ustalonej z nauczycielem;
4. angażują się w dokumentowanie wybranego miejsca pamięci lub opiekę nad nim.

Warunki i sposób realizacji

W całym cyklu realizowane są wymagania szczegółowe podzielone na 14 działów o układzie chronologiczno-problemowym. Dział I ma charakter propedeutyczny. Działy II–VI obejmują dzieje do końca XVIII w. Działy VII–XIV to zagadnienia z historii w XIX w., XX w. i na początku XXI w. W celu umożliwienia uczniom osiągnięcia założonych wymagań nauczyciel może swobodnie dobierać treści szczegółowe oraz uwzględniać możliwości edukacyjne i zainteresowania uczniów. Szczególny nacisk powinien być położony na zastosowanie metod aktywizujących z wykorzystaniem map historycznych, źródeł historycznych oraz podejmowanie przez uczniów dyskusji i argumentowanie. Nauczyciel historii powinien dysponować zestawem niezbędnych zbiorów tekstów źródłowych, map i atlasów historycznych oraz cyfrowych narzędzi dydaktycznych.

Istotne jest również, zwłaszcza dla rozwijania sprawczości, włączenie uczniów w działania o charakterze badawczym, doświadczenia edukacyjne, uczestnictwo w debatach, podejmowanie działań na rzecz dziedzictwa historycznego, zwłaszcza w kontekście

lokalnym i regionalnym, oraz powiązanie historii z doświadczeniem ucznia, jego środowiskiem lokalnym i współczesnością.

Ważnym uzupełnieniem metod stosowanych na zajęciach powinny być wycieczki umożliwiające uczniom poznanie zabytków architektury oraz miejsc pamięci w danym regionie. Poszerzanie znajomości historii lokalnej i regionalnej stanowi bowiem ważne narzędzie nie tylko budowania zainteresowania przeszłością, ale przede wszystkim rozwijania i wzmacniania więzi uczniów z najbliższym otoczeniem.